

KUNNAT SOSIAALISEN YHTEISKUNTAVASTUUN TOTEUTTAJINA SUOMESSA

**- Case-tutkimus henkilöstövastuullisuuden toteutumisesta
kolmessa kaupungissa**

Kuntatutkimuksen päivät 13-14.10.2016

Kuntajohtamisen työryhmä

Paula Alatalo, Lapin yliopisto

TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Kuntien tehtävät lisääntyneet 2000-luvulla

- Lakisääteiset ja vapaaehtoiset palvelut
- > vaikutukset henkilöstöressurssien tarpeeseen

Jo 1980-luvulla henkilöstömäärän nousuun vaikuttivat muutokset kuntien valtionosuuksissa (VM 2013.)

-> kunnille kannuste kustannusten vähentämiseen

Kuntien henkilöstömäärä kääntyi kasvuun 1990-luvulla, samalla myös tehtävien määrä kasvoi. (VM 2013.)

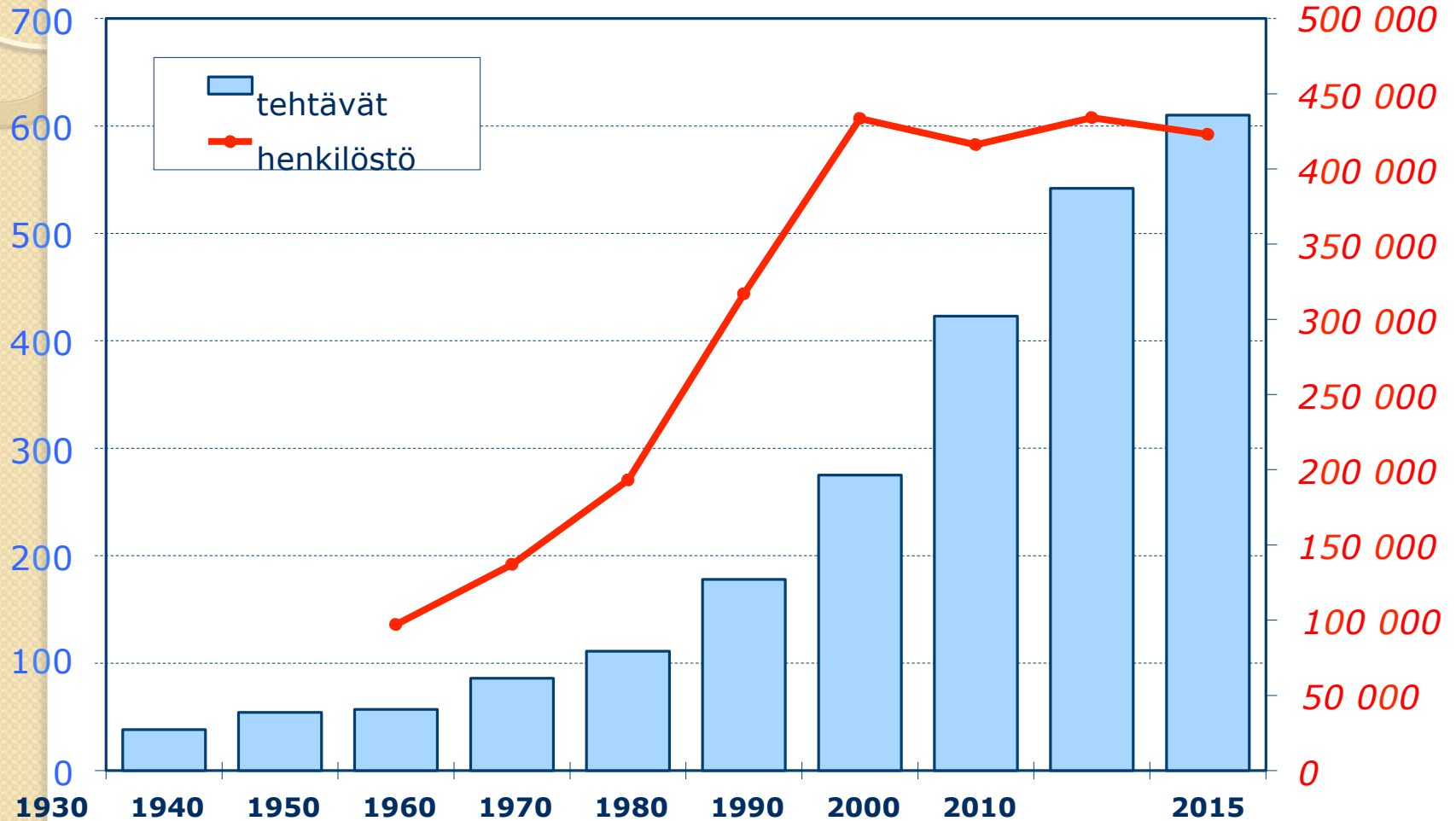
- Kuntien säästötoimet yleistyivät, suuntaaminen herätti kiistoja
- Palkkamenojen osuus kuntien käyttömenoista on kasvanut jyrkästi 2000-luvulla
- Huom. palkkamenojen lisäksi myös ostopalvelumenot ovat kasvaneet

MUUTOSPAINNE:TEHTÄVÄT

Kuntien tehtävien ja henkilöstömäärän kehitys

tehtävät

henkilöstö

Lähteet: Tilastokeskuksen kunta-alan palkkatilasto, Valtiovarainministeriö 8.10.2015

Kuntatutkimuksen päivät 13-14.10.2016
Paula Alatalo, Lapin yliopisto

TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Kuntien ja kuntayhtymien henkilöstömenot 21 mrd € v. 2015. Noin puolet kuntien kaikista menoista on henkilöstömenoja. (KT 2015.)

Kunta-alalla v. 2014 työskenteli 429 000 henkilöä. Arvioitu laskevan 414 000:een v. 2020 mennessä (KT 2015.)

Kuntien henkilöstömenosäästöt 2015-2016, mm. lomautukset ja irtisanomiset
-> 1,4% (2015) ja 1,6% (2016) palkkasummasta (KT 2014.)

Irtisanomiset tuotannollisista ja taloudellisista syistä kunta-alalla (KT 2014.)

- 0,1% -> 0,03% henkilöstöstä v. 2000
- 0,01% -> 0,1% henkilöstöstä v. 2013
- 2014-2016, 0,1% henkilöstöstä (2016 arvio).

V. 2015 taloudellisin perustein kuntasektorilla irtisanottiin noin 250 henkilöä ja v. 2016 arviolta noin 300 henkilöä tulee irtisanotuksi. Irtisanomisia toteutti tai suunnittelee n. 20 kuntaorganisaatiota. (KT 2015.)

TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Yritysten yhteiskuntavastuullisuutta tutkittu pitkään

- Vastuulla tuloksellisuutta
- Vastuulla hyvinvointia
- Vastuullisuus kilpailu- ja menestystekijänä

Julkisen sektorin vastuututkimusta löydettävissä vain vähän

Kuntien yhteiskuntavastuullisuutta pidetty itsestään selvytenä

- Lakisäateisistä palveluista huolehtiminen kuntien tehtävä
- Väestön hyvinvointia koskeva vastuu kunnilla
- Kunnat merkittävä työllistäjä

Toimintaympäristön muutokset haastaneet vastuullisuuden toteutumisen (tutkimuksen hypoteesi) -> Kunnat heräämässä?

-> Kykenevätkö kunnat kantamaan sosiaalista vastuuta muuttuvassa yhteiskunnallisessa kontekstissa?

TUTKIMUKSEN HYÖDYT

Tutkimus nostaa kuntien sosiaalisen vastuun merkityksen yhteiskunnalliseen keskusteluun -> Tavoitteena lisätä tietoa sosiaalisesti vastuullisen johtamisen ja päätöksenteon tueksi

Henkilöstövastuututkimuksella tietoa ja välineitä tulevien muutosten valmisteluun ja niistä selviytymiseen kuntasektorilla

- Paikallinen vaikuttavuus
- Alueellinen vaikuttavuus
- Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Muuttuvassa toimintaympäristössä kuntien sosiaalisen vastuun merkitys korostuu:

- Vastuulla tuloksellisuutta
- Vastuulla hyvinvointia
- Vastuullisuus kilpailu- ja menestystekijänä

TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Mitä henkilöstövastuulla tarkoitetaan?

- Kuntatoimijoiden ymmärrys
- Kuntaorganisaatioiden tavoitteenasettelut

Miten henkilöstövastuullisuus on toteutunut kunnissa?

- Onko organisaatioiden henkilöstöpolitiikan/-johtamisen vastuullisuudessa tapahtunut muutoksia?
- Onko henkilöstövastuullisuudella ollut vaikutusta organisaatioiden muutoksista selviytymiseen?
- Huomioidaan kunnissa tapahtuneet muutokset, joilla on ollut merkittäviä henkilöstöön kohdistuvia vaikutuksia

Seurataanko/arvioidaanko henkilöstövastuullisuutta kuntaorganisaatioissa?

Miten kuntien henkilöstövastuullisuutta voidaan edistää?

TUTKIMUKSEN KOHDERYHMÄ

Kolme kaupunkia (keskisuuria tai suuria), joilla on erilainen tausta henkilöstöön kohdennettujen sopeuttamistoimien näkökulmasta:

- Kaupunki jossa on käyty yhteistoimintaneuvottelut tuta-syistä ja toteutettu henkilöstön merkittävät irtisanomiset
- Kaupunki jossa ei ole käyty yt-neuvotteluja, ei irtisanomisia
- Kaupunki, jossa on käyty yt-neuvottelut, vielä kuitenkin välttytty irtisanomisilta

Haastateltavat kuntatoimijoita (3*3/kaupunki, yhteensä 27)

- Kuntajohtaja, henkilöstöjohtaja (tai vast.), palvelualuejohtaja (hyvinvointipalvelut/sivistys)
- Luottamushenkilöt (kv:n, kh:n ja hyvinvointi-/sivistysltk:n pj:t)
- Henkilöstön edustajat, kolmen suurimman ammattijärjestön pääluottamusmiehet.

TUTKIMUSOTE JA -MENETELMÄT

Sosiaalinen vastuu tutkittavana ilmiönä on kokonaisvaltainen, edellyttää laadullista tutkimusta.

Tutkimusote on hermeneuttis-fenomenologinen. Tutkimusmenetelminä puolistrukturoidut teemahaastattelut sekä dokumenttianalyysi.

Dokumenttianalyysi

- Kaupunkien strategiat: Kaupunkistrategiat sekä henkilöstöstrategiat ajalta, jolloin henkilöstöön vaikuttaneet merkittävät muutokset tapahtuneet, avataan kohdekaupungeittain 2000-luvulta -> aikajanat.
- Kaupunkien henkilöstötilinpäätökset ja –kertomukset vastaavalta ajalta.

Täydentävänä hyödynnetään kvantitatiivista tilastoanalyysia (tiedot kuntien henkilöstöstä ja henkilöstöön kohdistetuista säästötoimenpiteistä), sis. vertailu muut pohjoismaat.

TEOREETTINEN TAUSTA

CSR-tutkimus (Corporate Social Responsibility)

- Perinteisestä vastuujakoon perustuvasta ajattelusta (talousvastuu, sosiaalinen vastuu, ympäristövastuu) kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan
- Eettinen lähestymistapa (research ethics), mm. arvot
- Tutkimus näihin saakka yrityspainotteista

Johtamisteoreettinen lähestymistapa, organisaatioiden johtaminen

- Kestävä johtajuus (sustainable leadership)
- Strateginen johtaminen
- HRM ja HRG (human resource management and governance)

LÄHTEET

- KT Kuntatyönantajat 2014. Henkilöstömenosäästötiedustelun tulokset. www.kt.fi.
- KT Kuntatyönantajat 2015. Kunnalliset palkat ja henkilöstö. Tilastoesite. Syyskuu 2015. www.kt.fi.
- Tilastokeskuksen kunta-alan palkkatilasto, Valtiovarainministeriö 8.10.2015. www.vm.fi.
- Valtiovarainministeriö 2013. Kuntien tehtävien kartoitus. Raportti 2012. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2/2013. www.vm.fi.